

P R E D G O V O R

Već smo gotovo pet godina bespomoćni svjedoci fizičkog uništavanja kulturne baštine u Hrvatskoj; podatke i precizne informacije o dimenzijama šteta skupljaju i obrađuju mnoge profesionalne i neprofesionalne organizacije. Poduža je lista naslova knjiga, studija, prikaza o tom civilizacijski poražavajućem fenomenu. I bez obzira kakvom će marnošću biti utvrđeni rezultati ratnih šteta, jasno je da će oni ipak biti nepotpuna slika gubitaka.

Uz direktne ratne štete nastale ratnim operacijama koje se mogu brojčano izraziti, postoje i mnoge drugačije su dimenzije nemjerljive. Krađe i ilegalna trgovina umjetničkim djelima i drugim predmetima jedne su od tih posljedica. Mnogobrojnim dobro organiziranim kanalima trguje se predmetima, ratnim plijenom iz okupiranih muzeja i zbirki iz privatnih kolekcija, ili iz razrušenih privatnih stanova i kuća. Tako već sa sigurnošću možemo konstatirati da od privatne zbirke (doduše neregistrirane u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Osijeku) gospodina Brane Crlenjaka iz Vukovara koja je osim njegovih slikarskih i medaljerskih radova sadržavala reprezentativan izbor djela hrvatskog kiparstva, slikarstva, arheološke građe ostaje samo sjećanje njenih vlasnika. Dimenzije ratnog razaranja grada Vukovara i pljačke koje su potom uslijedile ne daju prostor nikakvoj nadi. Ako bi se i našla djela na tržištu umjetnina, zbog nepostojanja

dokumentacije teško bi bilo dokazivati vlasništvo i osporavati pravo kupnje. Možda će više sreće biti sa gradom privatnih zbirki, ili vrijednim inventarima kuća u područjima koja su privremeno okupirana a ne razarana. Primjer za to je kulturno-historijska zbirka našeg kolege kustosa Iločkog muzeja Mate Batorovića koja je ostala u Iloku pohranjena na više mjesta.

Civilizacijski odgovor tim procesima je pamćenje i svijest o izgubljenom kao i stav prema kojem je naša baština i sve ono što znamo da je pripadalo ovom kulturnom i civilizacijskom krugu. Odgovor je i shvaćanje obveze čuvanja postojećeg danas i to ne samo većim značajem muzeja i njegovom komunikacijom sa publikom već i društvenom i profesionalnom afirmacijom skupljača baštine.

Da bi ukazali na veliku važnost privatnih skupljača i zbirki, koncipirali smo ovaj broj Muzeologije u rasponu od analiza kolekcionara i sudbina njihovih zbirki 19. i poč. 20. st. do glavne teme broja a to su umjetničke i kulturno/historijske donacije "sretne sudbine". Isključili smo veliku temu suvremenih kolekcionara budući da nas je prvenstveno zanimala ona skupljačka djelatnost u kojoj se individualni čin, privatna inicijativa transformirala u novu kvalitetu; u nastavak života predmeta unutar ostalih muzejskih kolekcija ili pak kao samostalni kulturni sadržaj.

Po prvi puta objavljuju se opširni i precizni podaci o donacijama gradu Zagrebu. Rezultati koji su u svakom slučaju u korist baštine čini se da mogu biti primjer ostalim sredinama kako se brinuti o poklonjenom: vjerujemo da će ovaj prikaz pomoći mnogim kolekcionarima u donošenju odluke o doniranju.

Zahvaljujemo svim suradnicima ovog broja na spremnosti da na jedan drugačiji način obrade teme kojima se profesionalno bave. Kolekcionarski entuzijazam i strast u osnovi je svakog muzeja: treba ga cijeliti, podržavati i promovirati. Nadamo se da smo ovim brojem Muzeologije na tom putu.

V. Zgaga